

149. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2014_42_4_15 (дата звернення: 17.06.2022).

3. Файфер, Н. Фонд рідкісних та цінних видань іноземними мовами Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського: стан і перспективи розвитку / Н. Файфер, О. Дроншкевич, І. Білоцерківець // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 1. – С. 17–21. – Режим доступу: http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2014_1_6 (дата звернення: 16.06.2022).

СПИСОК ПЕДАГОГІЧНИХ ВИДАНЬ, БІБЛІОГРАФІЧНІ ОПИСИ ЯКИХ ПРЕДСТАВЛЕНО У ВИБІРЦІ

1. Pädagogische Monographien. Bd. IV. Georg Neuert. Über Begabung und Gehörsgrad der Zöglinge der badischen Taubstummenanstalten Gerlachsheim und Meersburg : eine statistische Studie, zugleich als Beitrag zur Trennungsfrage / Herausgegeben von E. Meumann. – Leipzig : Otto Neumann Verlag, 1907. – VI, 168 S.
2. Spranger, E. Begabung und Studium / von Eduard Spranger. – Leipzig ; Berlin : Verlag und Druck B. G. Teubner, 1917. – V, 99 S. – (Deutscher Ausschuss für Erziehung und Unterricht).
3. Cohn, J. Untersuchungen über Geschlechts-, Alters- und Begabungs-Unterschiede bei Schülern / von Jonas Cohn und Julius Dieffenbacher. – Leipzig : Verlag von Johann Ambrosius Barth ; Naumburg : Lippert & Co., G. Pätz'sche Cuchdr. G. m. b. H., 1911. – VI, 213 S. : mit drei Tafeln. – (Beihefte zur Zeitschrift für angewandte Psychologie und psychologische Sammelforschung / Herausgegeben von William Stern and Otto Lipmann ; 2).
4. Kerschensteiner, G. Die Entwicklung der zeichnerischen Begabung : neue Ergebnisse auf Grund neuer Untersuchungen / von Georg Kerschensteiner. – München : Druck und Verlag von Carl Gerber, 1905. – XV, 508 S. : mit 800 Figuren in Schwarzdruck und 47 Figuren in Farbendruck.

Лебедик Леся,

*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної освіти і роботи з обдарованими дітьми,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
lebedyk_lesya@ukr.net*

ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті виділені напрями досягнення мети підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти з позицій теорії управління; визначені принципи, функції і методи педагогічного менеджменту системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. Указано на актуальні проблеми підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти та шляхи їх вирішення.

Виділено принципи менеджменту системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти: формулювання мети, цілеспрямованості, кооперації, функціонального підходу, комплексності, поєднання цільового, функціонального управління і лінійного керівництва, самовдосконалення.

Ключові слова: *підготовка, керівник гуртка, обдарована дитина, система післядипломної педагогічної освіти.*

The article highlights the areas of achieving the goal of training club leaders to work with gifted children in the system of postgraduate pedagogical education from the standpoint of management theory; the principles, functions and methods of pedagogical management of the system of preparation of leaders of circles for work with gifted children in the system of postgraduate pedagogical education are defined. The current problems of preparation of club leaders to work with gifted children in the system of postgraduate pedagogical education and ways to solve them are indicated.

The principles of management of the system of training club leaders to work with gifted children in the system of postgraduate pedagogical education are highlighted: goal formulation, purposefulness, cooperation, functional approach, complexity, combination of target, functional management and line management, self-improvement.

Key words: *training, group leader, gifted child, system of postgraduate pedagogical education.*

Наявна система підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти, безперечно, має суттєво реформуватися. Реалізація професійної функції керівників гуртків передбачає досягнення на основі принципів і методів педагогічного менеджменту їхньої професійної мети – використання й підвищення соціального й інтелектуального потенціалу обдарованих дітей для підвищення успішності вирішення ними життєвих завдань.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми, показав, що дослідження підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти можуть базуватися на теоретико-методологічних працях С. Гончаренка, І. Зязюна [6], В. Кременя, І. Лернера та ін.; працях з дидактики професійної освіти Р. Гуревича, О. Гури, О. Дубасенюк, Л. Кравченко [1; 3], Н. Ничкало [6], В. Стрельнікова [5; 7–14], Л. Хомич та ін.

Аналіз нормативної, наукової і навчальної літератури показав, що основними положеннями нової парадигми управління освітніми системами (у їх складі – система підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти) є такі: а) запровадження науково-технічних досягнень – головний напрям підвищення рівня функціонування будь-якого закладу освіти; б) освіта розглядається як відкрита система управління, яка швидко реагує на зміни у зовнішньому середовищі; в) орієнтація освітніх систем

на підвищення якості підготовки і найбільш повне задоволення запитів суспільства; г) забезпечення адекватності та швидкості реакції закладів освіти на зміну кон'юнктури ринку; д) зростання ролі мотивації, інновацій, організаційної культури, стилю управління освітніми системами [2, с. 124].

Аналіз наукових праць вітчизняних авторів, разом з тим, показав недостатню увагу дослідників до питання підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти.

Визначаючи актуальні проблеми підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти ми перш за все керувалися результатами аналізу наявної системи, спостерігаючи за підготовкою керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти, експертних бесід з посадовими особами освітніх установ, викладачами закладів післядипломної педагогічної освіти.

Зважаючи на вищезазначене, *метою* статті став теоретичний аналіз проблем підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті компетентнісного підходу.

Завдання дослідження: 1) виокремлення напрямів досягнення мети підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти з позицій теорії управління; 2) визначення принципів, функцій і методів менеджменту системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти; 3) виділення на основі вирішення попередніх завдань актуальних проблем підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми та шляхів їх вирішення.

Розпочнемо виклад *суті й результатів* нашого теоретичного дослідження з *першого* завдання – виокремлення з позицій теорії управління напрямів досягнення мети підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. У ході дослідження підтверджено практикою, що досягнення мети підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти забезпечується вирішенням комплексу завдань педагогічного менеджменту: а) організацією і забезпеченням ефективного функціонування системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти у процесі повсякденного практичного вирішення її завдань; б) зростанням рівня професійної компетентності керівників гуртків на основі організації системи їхньої диференційованої підготовки; в) оптимізацією навчальної діяльності через включення кожного слухача курсів у систему підготовки методів і дій, які найбільше реалізують готовність до роботи з обдарованими дітьми; г) урахуванням індивідуальних і

групових особливостей слухачів курсів організаторами навчання; д) допомоги слухачам курсів у самовихованні, самоосвіті і підвищенні особистої підготовленості до роботи з обдарованими дітьми.

У цілому, сучасний заклад післядипломної педагогічної освіти, система підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в закладі післядипломної педагогічної освіти є складними соціально-педагогічними системами, однією з важливих їхніх характеристик є управління.

Виконання *другого завдання* дослідження дало змогу виділити, що також підтверджено практикою, важливі *принципи* менеджменту системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти:

а) принцип формулювання мети, який є основою планування, організації, контролю, тобто основою змісту всієї діяльності керівника гуртка у роботі з обдарованими дітьми як управлінця;

б) принцип цілеспрямованості, який відображає вимоги до постановки мети з урахуванням її оптимальності, реальності, перспективності;

в) принцип кооперації, який відображає важливі вимоги до діяльності керівників гуртків з обдарованими дітьми з опорою на колективний розум і колективну творчість у закладі післядипломної педагогічної освіти;

г) принцип функціонального підходу, який є умовою постійного розвитку, удосконалення керівників гуртків у роботі з обдарованими дітьми на основі постійного уточнення і конкретизації їхніх запитів;

д) принцип самовдосконалення, який здійснюється на основі досягнення теорії і передової практики роботи з обдарованими дітьми.

До *функцій* педагогічного менеджменту системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти нами віднесено:

а) планування, яке є основною функцією управління і полягає у визначенні мети і напрямку діяльності означеної системи;

б) прийняття управлінського рішення, що є основною проблемою управління у змінному середовищі;

в) укомплектування штату керівників гуртків, оскільки менеджмент передбачає інвестування у розвиток колективу;

г) ефективна комунікація означає, що керівники мають інформувати керівників гуртків про мету і наміри діяльності;

д) стимулювання, здебільшого нагородження керівників гуртків за знаходження нових способів ефективної роботи на основі довгострокової програми;

е) керівництво, коли керівники гуртків пристосовують свій стиль до вимог ситуації, вони стають визнаними «лідерами»;

є) контроль здійснюється через порівняння бажаних результатів роботи з обдарованими дітьми з досягнутими, потім застосовуються необхідні корегувальні дії.

Означені функції в комплексі відображають хід і послідовність управлінських дій у педагогічному менеджменті системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти, їх завершений цикл.

Наукові основи педагогічного управління актуалізують питання про *методи управління*, які є способами досягнення поставленої мети, способами реалізації основних функцій педагогічного управління системою підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в закладі післядипломної педагогічної освіти. Основні методи педагогічного управління можна поділити: а) за об'єктами управління (державні, регіональні, місцеві); б) за суб'єктами управління (адміністративні, господарські); в) за метою (стратегічні, тактичні, оперативні); г) за часом (перспективні, довготермінові, поточні); д) за стилем управління (авторитарні, демократичні, ліберальні).

Застосування означених методів сприяє формуванню у керівників гуртків у системі післядипломної педагогічної освіти добросовісного ставлення до роботи з обдарованими дітьми, формування відповідальності керівника гуртка за доручену справу і почуття обов'язку, розвитку громадської активності тощо. Ці методи сприяють підтримці авторитету особистості керівника гуртка, його інтересів, забезпеченню свободи особистості кожного керівника гуртка у процесі підготовки до роботи з обдарованими дітьми.

Виконуючи *третє* завдання, виділимо найбільш значимі *проблеми* [2, с. 125–126] підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти.

Першою проблемою є створення умов для належної підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти.

Можливі шляхи її вирішення: а) прогнозування потреб керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти; б) інституціональна і структурна перебудова усієї системи підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми; в) відпрацювання різних моделей інтеграції підготовки до роботи з обдарованими дітьми; г) забезпечення реальної багаторівневості означеної підготовки. Ці шляхи є продуктивними, адже вони не потребують серйозних кадрових змін, значних капіталовкладень, створення нової навчальної, методичної і матеріально-технічної бази.

Друга проблема – формування науково обґрунтованої стратегії підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми, визначення для її реалізації цільових установок і пріоритетів, забезпечення чіткого функціонування всіх ланок підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти.

Для цього необхідним є: а) створення умов для неперервного зростання педагогічної майстерності викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти, які здійснюють професійну підготовку керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми; б) створення ефективної системи додаткової професійної освіти; в) здійснення державної підтримки провідних наукових і творчих шкіл, які удосконалюють, організовують і забезпечують підготовку керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми.

Стратегія підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в закладі післядипломної педагогічної освіти має передбачати перш за все забезпечення її неперервності і розвиваючого характеру протягом всієї діяльності, наступність і взаємозв'язок функціонування її етапів. У реалізації цільових стратегічних установок пріоритетними напрямками є: а) оновлення змісту, методики, організаційних форм означеної підготовки; б) зростання ролі предметної і професійної освіти в її структурі; в) реалізація компетентнісного підходу до підготовки кожного керівника гуртка – перехід від словесного навчання слухача курсів до практичного навчання на ділі; г) активізація самостійної роботи слухача курсів щодо підвищення його підготовки до роботи з обдарованими дітьми.

Третя проблема – суттєве збільшення в системі професійної підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти ролі і місця предмета професійної спеціалізації, забезпечення системного поглибленого його вивчення на всіх етапах професійного становлення керівників гуртків.

Четверта проблема – утвердження принципу соціальної справедливості в оцінюванні рівня готовності кожного керівника гуртка до роботи з обдарованими дітьми. Реалізація принципу передбачає, що означене оцінювання ведеться в атмосфері гласності, демократизму, правдивості, критики, самокритики, із залученням педагогічного колективу, стимулює подальший професійний ріст керівника гуртка стосовно роботи з обдарованими дітьми.

П'ята проблема – оптимізація змісту підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. Шляхами її вирішення на різних етапах є: а) уникнення у підготовці до роботи з обдарованими дітьми сегментації, монополізму, слабкої інформованості, диспропорцій і зайвого дублювання; б) проблемний аналіз найновіших,

пріоритетних проблем роботи з обдарованими дітьми; в) забезпечення участі керівників гуртків у вирішенні проблем їхньої професійної підготовки до роботи з обдарованими дітьми, зокрема, у виробленні освітніх стандартів, які мають узгоджуватися із сучасними кваліфікаційними вимогами.

Шоста проблема – забезпечення у закладі післядипломної педагогічної освіти для удосконалення підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми режиму найбільшого сприяння. Шляхами реалізації означеної проблеми є: а) поглиблення у програмах підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми інтеграційних і міждисциплінарних програм; б) поєднання їх з сучасними високими технологіями; в) активне використання технологій відкритої освіти; г) радикальні зміни в застосуванні інформаційних і матеріально-технічних засобів навчання; д) інформатизація підготовки до роботи з обдарованими дітьми; е) оптимізація методів навчання.

Такі, з нашої точки зору, найзначніші проблеми педагогічного управління підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти.

Висновком із дослідження є констатація того, що ефективно вирішення вказаних проблем можливе за такими напрямками: а) забезпечення неперервності підготовки керівників гуртків за умови оновлення її змісту, організаційних форм і методів; б) підвищення рівня управлінської і професійної культури організаторів та виконавців професійної підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти; в) забезпечення у процесі підготовки міжособистісної взаємодії; г) впровадження педагогічного моніторингу як умови удосконалення підготовки слухачів курсів до роботи з обдарованими дітьми.

Таким чином, основною метою підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми є досягнення конкурентності на ринку праці, компетентності і відповідальності, здатності до роботи з обдарованими дітьми на рівні світових стандартів, готовності до постійного професіонального росту.

Уточнення найефективніших шляхів вирішення актуальних проблем педагогічного управління підготовкою керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми, у свою чергу, визначає *перспективи подальших досліджень*. Вирішення проблеми удосконалення підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти вимагає зусиль академічного і педагогічного співтовариства, держави, державних і недержавних закладів позашкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравченко Л. М. Принципи і методи наукового менеджменту в освіті. Зб. наук. пр. ПДПУ імені В. Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки». 2004. Вип. 3 (36). С. 21–28.

2. Лебедик Л. В. Менеджмент підготовки викладачів вищої школи. Наукові записки / Ред. кол.: В. В. Радул, С. П. Величко та ін. Вип. 141. Ч. II. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С. 124–126.
3. Лебедик Леся, Кравченко Любов. Розвиток професійної культури викладачів економіки в умовах магістратури. Українська професійна освіта. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. №4. С. 46–53.
4. Лебедик Л. Педагогічний менеджмент системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи. Ukrainian professional education = Українська професійна освіта: науковий журнал. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. Вип. 7. С. 50–56. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17586>
5. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю., Стрельніков М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.
6. Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць : у 2-х ч. / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. 2001. Ч. 1. 305 с. Ч. 2. 302 с.
7. Стрельніков В. Ю. Авторські курси як форма підвищення кваліфікації викладачів. Освіта. Технікуми. Коледжі : навчально-методичний журнал. 2017. № 1,2 (42). С. 14–17.
8. Стрельніков В. Ю. Забезпечення якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти. Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення : матеріали регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 260–263.
9. Стрельніков Віктор. Застосування вчителем педагогічної діагностики для підвищення якості навчання учнів. Дидаскал : часопис : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Забезпечення якості вищої освіти в Україні: сучасний стан і перспективи», 12–13 листоп. 2019 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2020. № 20. С. 24–27.
10. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток креативності майбутнього фахівця соціальної роботи в епоху цифрової реальності. Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 25, 26 трав. 2021 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 201–207.
11. Стрельніков В. Ю. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти із застосуванням технології акселеративного навчання. Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (20 квіт. 2021 р., м. Запоріжжя) / за заг. ред. О. В. Пономаренко, Л. О. Сущенко. Запоріжжя : АА Тандем, 2021. 191 с. С. 175–177.
12. Стрельніков В. Ю. Побудова механізму розвитку інтелектуального обдарування особистості майбутнього фахівця зі спеціальної освіти. Обдаровані діти – скарб нації: матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 8–11 груд. 2020 р.) Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. 434 с. С. 354–357.

13. Стрельников В. Ю. Професійний розвиток майбутнього фахівця як складник його соціальної діяльності у контексті сучасної соціокультурної ситуації. Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства: теоретичні та прикладні проблеми : монографія / С. П. Архипова, Т. М. Десятов, І. І. Кругляк та ін. ; за заг. ред. С. П. Архипової. Черкаси : Вид. ФОП Гордієнко Є. І., 2014. С. 19–46.
14. Стрельников В. Ю. Управління професійним розвитком педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти в умовах короткотермінових курсів підвищення кваліфікації. Актуальні проблеми управління освітою і навчальними закладами: зб. наук. пр. / за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вип. 3. Ч. 1. Особливості управління навчальним закладом у сучасній системі освіти. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 101–104.

Левіна Любов Олександрівна,
*Вчитель зарубіжної літератури,
вчитель вищої категорії, вчитель-методист
Лицей «Інтелект» Львівської міської ради*

ПРОЄКТУВАННЯ РОЗВИТКУ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНИХ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

«Великі лиха завжди породжують велике процвітання. Вони стимулюють у людей бажання жити», – зазначав Габріель Гарсія Маркес. Сам факт проведення конференції, метою якої є обмін досвідом роботи з обдарованими дітьми в умовах воєнного стану, свідчить про бажання країни зберегти свій інтелектуальний потенціал, носіями якого є, чи не перш за все, діти обдаровані, адже майбутнє саме за ними.

Робота з обдарованими набувачами освіти навіть у мирний час передбачала спілкування індивідуальне, тому що коло зацікавлень й уподобань таких дітей (підлітків, юнацтва) зазвичай є ширшим, ніж у їхніх однолітків. Саме формат індивідуального спілкування, що завжди передбачає кореляцію — ми разом, нам цікаво, нам комфортно спілкуватися, я віддаю свій ресурс, але маю змогу і сам щось отримати з чужого — є запорукою того, що особа швидко приходить до стану, оптимального для навчання, який передбачає бажання пізнання, сміливість помилятися, відсутність почуття сорому за те, що чогось не знаєш, адже ми вчимося задля задоволення жаги пізнання.

Існують різноманітні технології роботи з обдарованими набувачами освіти. Особисто я напрацювала наступну:

1. Виявлення обдарованої особистості в процесі виконання творчих робіт на уроці.
2. Обрання сфери творчої діяльності особистості.